

1R BATX · EEAE1 · UNITAT 3

El mercat i les seves fallades

Demanda, elasticitat, equilibri, estructures de mercat, fallades del mercat i anàlisi cost-benefici

3

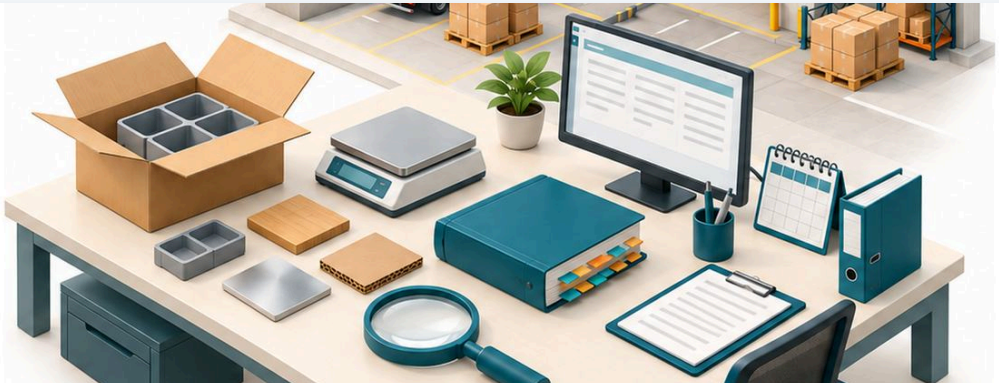
PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

- Interpretar la corba de demanda i calcular l'elasticitat preu de la demanda.
- Trobar l'equilibri de mercat i explicar què passa quan es desplacen l'oferta o la demanda, o quan s'hi fixa un preu màxim.
- Comparar la competència perfecta i el monopoli, i reconèixer altres estructures de mercat.
- Identificar les fallades del mercat (externalitats, béns públics i informació asimètrica) i la intervenció pública que les pot corregir.
- Valorar la desigualtat i les fallades de l'Estat, i fer una anàlisi cost-benefici senzilla.

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

Novembre a l'Institut Joan Robinson. Un equip de la classe de la Ruth organitza una activitat amb entrada per a la Fira de reptes de juny i ha de decidir-ne el preu. En Mario ha enquestat quaranta persones, i l'equip té una taula de dades, uns gràfics i quatre opinions diferents sobre què convé fer.

❓ **Per què el preu d'una mateixa cosa canvia segons qui la vol, quan la vol i d'on ve?**

❓ **Què passa amb el preu d'una entrada de concert quan se n'acaben quasi totes?**

❓ **Coneixes algun cas en què un mercat funcioni malament (soroll, contaminació, informació que falta)?**

MAPA DE LA UNITAT

Què veurem

- **3.1** El mercat i la corba de demanda
- **3.2** L'oferta i l'equilibri de mercat
- **3.3** Estructures de mercat (competència i monopoli, versió breu)
- **3.4** Fallades del mercat: externalitats, béns públics i informació
- **3.5** Desigualtat i fallades de l'Estat

Què desplaça la demanda

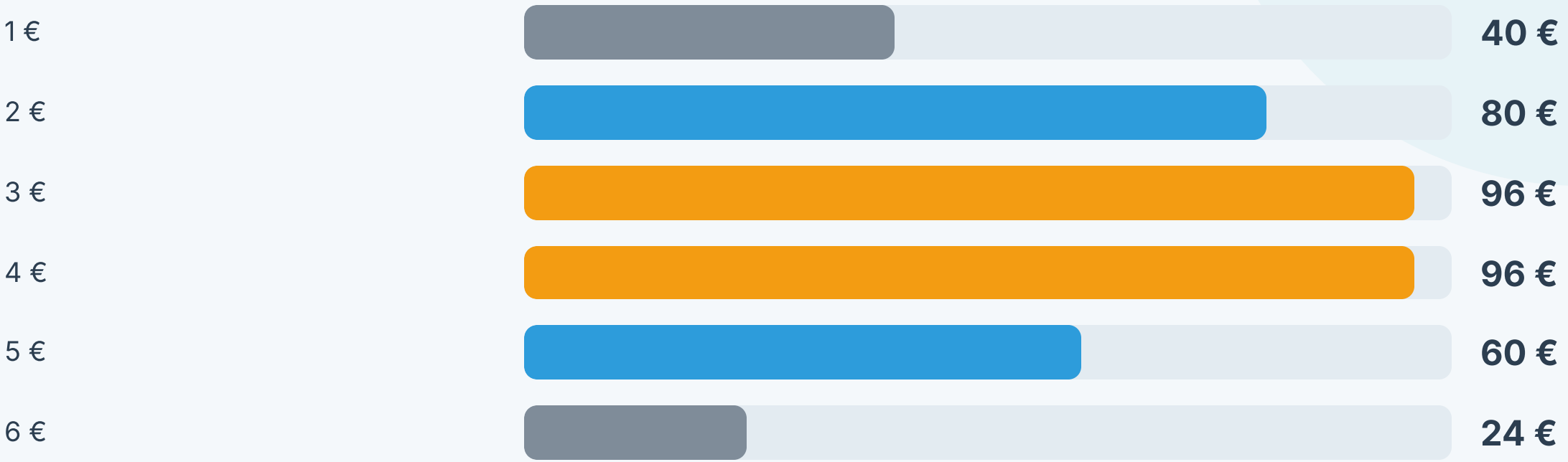
FACTOR	CANVI	EFECTE EN LA CORBA
Renda de les famílies (bé normal)	Puja	A la dreta
Preu d'un bé substitut	Puja	A la dreta
Preu d'un bé complementari	Puja	A l'esquerra
Nombre de compradors	Augmenta	A la dreta

CLAVE

Si canvia el **preu del bé**, ens movem **al llarg** de la corba; si canvia una altra cosa, la corba **es desplaça**.

Ingressos de l'entrada a cada preu

Ingressos = preu × persones disposades a pagar (supòsit didàctic).

Cost fix de l'acte: 80 €.

CLAVE

Els ingressos són màxims, **96 €, a 3 € i a 4 €**; a 3 € entren 32 persones i a 4 €, 24.

Demanda inelàstica o elàstica

Entre 2 i 3 €

- La quantitat baixa un 20 %
- El preu puja un 50 %
- E = −0,4: inelàstica
- Els ingressos pugen de 80 a 96 €

VS

Entre 4 i 5 €

- La quantitat baixa un 50 %
- El preu puja un 25 %
- E = −2: elàstica
- Els ingressos baixen de 96 a 60 €

CLAVE

E = variació % de la quantitat / variació % del preu; se sol interpretar en valor absolut.

Els entrepans de la Fira

Supòsit didàctic.

PREU	DEMANDA QD	OFERTA QS	SITUACIÓ
1 €	180	0	Escassetat de 180
2 €	160	40	Escassetat de 120
3 €	140	80	Escassetat de 60
4 €	120	120	Equilibri
5 €	100	160	Excés d'oferta de 60
6 €	80	200	Excés d'oferta de 120

CLAVE

Qd = 200 − 20P i Qs = −40 + 40P: equilibri a **4 € i 120 entrepans**.

🙋 PREGUNTA PER A LA CLASSE

A la Fira s'imposa un preu màxim de 3 € per als entrepans. Quants se'n venen?

A 140

B 80

C 120

✔️ La demanda és 140, però l'oferta només és 80: se'n venen 80 i queden 60 de demanda sense cobrir.

Quatre estructures de mercat

ESTRUCTURA	VENEDORS	PRODUCTE	PODER SOBRE EL PREU
Competència perfecta	Molts	Idèntic	Cap
Competència monopolística	Molts	Diferenciat	Petit
Oligopoli	Pocs	Idèntic o diferenciat	Notable
Monopoli	Un	Sense substituts propers	Gran

CLAVE

Un monopoli té **poder de mercat**: sol produir menys i cobrar més que una empresa en competència.

Quan el mercat falla

Externalitats

Efectes sobre tercers que ningú no compensa.

Béns públics

No-rivalitat i no-exclusió: molta gent prefereix no pagar.

Informació asimètrica

Una part sap més que l'altra (cotxes usats d'Akerlof).

Poder de mercat

Un venedor pot fixar el preu.

CLAVE

Es corregeixen amb **normes, impostos, subvencions o drets de propietat**; cap solució no és gratuïta.

Un carril bici compensa?

El carril bici (supòsit)

Costa 300.000 € més 5.000 € l'any de manteniment i, durant 10 anys, dona beneficis estimats de 40.000 € l'any.

1. **Costos.** 300.000 + 10 × 5.000 = 350.000 €.
2. **Beneficis.** 10 × 40.000 = 400.000 €.
3. **Benefici net.** 400.000 − 350.000 = +50.000 €.

✔️ **Benefici net de +50.000 €. Però els beneficis són estimacions, i convé comptar també els que no són en diners.**

REPÀS

Idees clau

- **Demanda.** Llei de la demanda i desplaçaments, elasticitat preu de la demanda.
- **Oferta.** Llei de l'oferta i desplaçaments, equilibri, excés d'oferta i escassetat, preu màxim i preu mínim.
- **Estructura.** Competència perfecta i monopoli, competència monopolística i oligopoli.
- **Fallades.** Externalitats, béns públics i informació asimètrica.
- **Estat.** Desigualtat i fallades de l'Estat, anàlisi cost-benefici.

PER ACABAR

Per pensar

1 Si poguessis posar el preu de l'entrada d'un acte del teu institut, què miraries abans: els ingressos o el nombre de persones? Per què?

2 Qui hi guanya i qui hi pot perdre quan l'Estat fixa un preu màxim per sota de l'equilibri?

3 Pensa en una externalitat del teu barri: quina mesura (impost o norma) triaries i quin inconvenient tindria?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**